

Witam 😊

PRACA DOMOWA NR 5 (07-11.12.2020)

UWAGA!

Odpowiedzi na polecenia proszę zapisać w zeszycie, na kartach lub w postaci tekstu w programie Word. Proszę je odesłać na adres e-mail:

m.tomporek@mos4.elodz.edu.pl lub przez komunikator Messenger do **13 GRUDNIA 2020 r.**

w postaci zdjęć (screenów) lub pliku tekstowego.

Brak pracy w terminie skutkuje oceną niedostateczną.

W razie problemów technicznych, osobistych i innych, proszę o kontakt.

Proszę wykonać następujące *polecenia z podręcznika* „Zrozumieć świat 2” Elżbiety Nowosielskiej i Urszuli Szydłowskiej:

WZBOGACAMY NASZE SŁOWNICTWO

Temat I: Barwa uczuciowa wyrazu.

1. Przepisz informacje o zabarwieniu uczuciowym wyrazu (zielone pole, strona 173, podręcznik) i diagram.
2. Wykonaj w zeszycie polecenia: nr 1-8.

Temat II: Dostowne i przerośne znaczenie wyrazu.

1. Przepisz informacje (zielone pola) o znaczeniu dostownym i przerośnym wyrazu (strona 177, podręcznik).
2. Wykonaj w zeszycie polecenia: nr 1-6.

Zdjęcia z podręcznika znajdują się poniżej:

Barwa uczuciowa wyrazu

Zapamiętaj! Wyrazy oprócz znaczenia mogą mieć określone zabarwienie uczuciowe, ukazujące postawę mówiącego wobec tego, co nazywa. Wyrazy mogą być: neutralne, emocjonalnie, nacechowane dodatnio (np. zdrobnienia) lub ujemnie (np. zgrubienia).

BARWA UCZUCIOWA WYRAZU

DODATNIA
(np. zdrobnienie)
nosek

NEUTRALNA
nos

UJEMNA
(np. zgrubienie)
nochal

1. Do podanych wyrazów dobierz inne pokrewne, nacechowane dodatnio i ujemnie. Zadanie wykonaj w zeszytcie.

serce $\begin{matrix} + \\ - \end{matrix}$

ptak $\begin{matrix} + \\ - \end{matrix}$

chłopiec $\begin{matrix} + \\ - \end{matrix}$

2. Znajdujesz na ulicy szczeniaka. Opisz go. W wypowiedzi użyj kilku zdrobnień.

3. Opisz potężnego groźnego psa, który uniemożliwia ci wejście do domu kolegi. W wypowiedzi użyj kilku zgrubień.

4. Wyjaśnij, jaką funkcję w twoich tekstach pełnią wyrazy zdrobniałe i zgrubiałe. Określ barwę uczuciową wyrazów w tych zdaniach.

5. Wskaż w przedstawionych scenkach wyrazy użyte niewłaściwie. Wyjaśnij przyczynę śmiesznych i kłopotliwych sytuacji. Swoje spostrzeżenia w formie wniosku zapisz w zeszytcie.

Zapamiętaj! Jeśli używasz wyrazów nacechowanych uczuciowo, zwracaj uwagę na to, do kogo kierujesz wypowiedź. Niewłaściwe użycie tych wyrazów może być przyczyną wielu nieporozumień lub śmiesznych sytuacji.

6. Nazwij uczucia (np. politowanie, niechęć, sympatia, lekceważenie), jakie budzą w tobie podane poniżej słowa.
- kobiecina, psina
  - dziewuszysko, chłopaczysko
  - niedbaluch, paluch
  - dziadunio, babunia
7. Ułóż krótki dialog między bratem a młodszą siostrą lub innymi osobami, w którym zastosujesz kilka zdrobnień i zgrubień.
8. Z fragmentów wiersza wypisz do zeszytu wyrazy o dodatnim zabarwieniu emocjonalnym. Podkreśl te, które wypowiedziane w innym kontekście miałyby zabarwienie ujemne.

Ksiądz Jan Twardowski

Jan Twardowski

Do moich uczniów (fragmenty)

Uczniowie moi, uczennice drogie
ze szkół dla umysłowo niedorozwiniętych,

Jurku z buzią otwartą, dorosły głuptionsie –
gdzie się teraz podziewasz, w jakim obcym tłumie –
czy ci znów dokuczają, na pauzie i w klasie –
[...]

Janku bez nogi prawej, z duszą pod rzesami –
grubasku i jękało – osowiały, niemy –
[...]

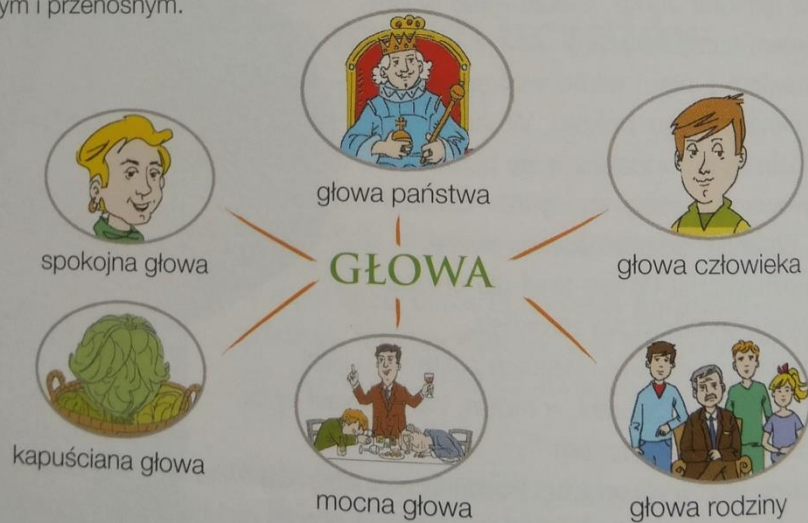
Wiecznie płaczący Wojtku i ty, coś po sznurze
drapał się, by mi ukraść parasol, łobuzie,
Pawełku z wodą w głowie, stary niewdzięczniku,
coś mi zabę położył na szkolnym dzienniku

Czekam na was, najdrożsi [...].

Dosłowne i przerośne znaczenie wyrazu

1. Wśród podanych wyrażen i zwrotów wyszukaj te, które mają znaczenie przerośne. Wyjaśnij je.
kamienne serce, kamienny próg, końskie zdrowie, końskie włosie, stalowe uchwyty, stalowe nerwy, złamany paznokieć, złamane serce, złoty pierścionek, złote ręce, niedźwiedzia przysługa, niedźwiedzia łapa
2. Utwórz kilka związków frazeologicznych z wyrazem *serce* w znaczeniu przerośnym i dosłownym, np. *gołębie serce*, *złamane serce*.
3. Wyjaśnij przerośne znaczenie zwrotów zaczerpniętych z języka potocznego.
  - a) głowa mi pęka
  - b) wykulem coś na blachę
  - c) chodzę na korki
4. Na podstawie wykresu powiedz, czy możliwe jest odczytanie znaczenia pojedynczego wyrazu, np. *głowa*, bez kontekstu, w izolacji. Ułóż zdania z wyrazem *głowa* w znaczeniu dosłownym i przerośnym.

5. Przyjrzyj się przedstawionej reklamie i przypomnij sobie kilka innych reklam z telewizji oraz prasy, a następnie określ, jaką funkcję pełnią w nich wyrazy, wyrażenia i zwroty o znaczeniu przerośnym. Czy są one jednym ze środków manipulacji?

Nadajemy
na tych samych
falach **102 FM**

Zapamiętaj! Słownictwo wzbogacamy poprzez tworzenie nowych wyrazów, a także poprzez posługiwanie się wyrazami istniejącymi w znaczeniach przenośnych.

6. Podziel się swoimi refleksjami na temat przenośnego znaczenia wyrazów zawartych w podanych tytułach artykułów prasowych.

Przyszywany tata
(„Twoje Imperium”)

Liverpool „bez ikry”
(„Gazeta Pomorska”)

Autobus z zadyszką
(„Gazeta Pomorska”)

Otwieram ludzkie serca
(„Gala”)

Melodia zapachu
(„Twoje Imperium”)

Szczęście chodzi po ludziach
(„Gazeta Pomorska”)

7. Z przedstawionego liryku wypisz do zeszytu metafory oraz określ ich funkcję.

Maria Pawlikowska-Jasnorzewska

Dni

Życie moje wstawione w cień
wiednie bez światła dziennego.
Codziennie opada z niego
pożółtki, zwiędły dzień...

Maria Pawlikowska-Jasnorzewska *Poezje*,
Warszawa 1974

8. Zinterpretuj w kilku zdaniach metaforyczny tytuł umieszczonej na zdjęciu rzeźby Władysława Ha-siora *Wyszywanie charakteru* (1974). Miej na uwadze to, że autor dzieła „pozwał odbiorcom na swobodę różnych i równoprawnych, indywidualnych interpretacji”.

Zapamiętaj! Przenośne znaczenie wyrazów wykorzystywane jest przede wszystkim w stylu artystycznym, lecz także w języku potocznym. Przenośnia (inaczej metafora) to zespół wyrazów zyskujący odmienne znaczenie od tego, jakie wynikałoby ze znaczeń poszczególnych słów, np. *czas kaleki, niebo złote ci otworzę*¹.